

గేయాలు

పాఠాణిక, జానపద, సామాజిక

మిణుగురు పురుగులు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్ష్యు

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గోరక్ష ముర్తి

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహేశ్వరి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అద్వైత ఛంద్రాదేవి

గురు విఘ్నేశ్వర

గురు పోయిలా

గురు ఆర్యుని

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రకేశవర పరమహంస

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120029379

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మిఠుగురు పురుగులు

తేకుమళ్ళ కామేశ్వరరావు

ఆంధ్రప్రదేశ్ బాలికా అకాడమి

హైదరాబాద్

ఇందులో....

మిణుగురు పురుగులు

పాలపిట్ట

కథలు

మా మాట

జగమెరిగిన బాలసాహిత్య రచయిత శ్రీ శేకుమళ్ళ కామేశ్వరరావు. సుమారు నాలుగు దశాబ్దాల క్రితమే 'మిణుగురు పురుగులు', 'పాలపిట్ట' అనే బాలగేయ సంపుటలు ఆయన ప్రచురించారు. బాలల కోసం పెద్దలు రాసే గేయాలలాగ కాకుండా బాల మనస్తత్వంతో బాలలే తమ కోసం తాము రాసుకున్నట్టు ఉండడం ఈయన గేయాలలో కనిపించే ప్రత్యేకత. ఆ రోజులలోనే ఈయన గేయాలు తెలుగు బాలలను ఎంతగానో ఆకర్షించాయి.

బాలలకోసం గేయాలే కాక, అడపా దడపా గమ్మత్తయిన కథలు సాదా వివిధ పత్రికలలో ఈయన రాశారు. అలా విడివిడిగా ప్రచురితమైన శ్రీశేకుమళ్ళ రచనలన్నీ వేకరించి, వాటి నన్నిటినీ ఈ రూపంలో ఒకే పుస్తకంగా బాల బాలికలకు అందించే అవకాశం కలిగించిన వారు సుప్రసిద్ధ బాలసాహిత్య రచయిత 'మసూనా' గారు. ఆయనకు ఆంధ్రప్రదేశ్ బాలల అకాడమి తన కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొంటోంది.

వివిధ వయోవర్గాల బాల బాలికలకు విజ్ఞాన వికాసాలను కలిగించే లక్ష్యంతో ఆం. ప్ర. బాలల అకాడమి బాలసాహిత్య ప్రచురణ కార్యక్రమం 'న్ని చేపట్టిన అనేక పుస్తకాలను ప్రచురిస్తోంది. ఈ 'మిణుగురు పురుగులు' 8-12 వయోవర్గం బాలలకోసం ఉద్దేశించింది.

అల్లితాత తండ్రిగారి

మిణుగురుపురుగులు

మొదటి భాగము

చిట్టాగారి కుమార్తె

పని

సాయంత్రం సూర్యుడు

నా కంటే ఎత్తు లేదు

అడిగాను : “అగండి ఒక్క ఊణం,

అట్లాగే పోదురు గాని !”

ఎరుపు కళ్ళతోటి

ఉరిమి ఉరిమి చూశాడు

“ఒక్క ఊణం అగితే

ఇక్కడి పని ఎవరు చేస్తారో?”

పువ్వుల చెరువు

పువ్వుల చెరువుని నువ్వు

ఎప్పుడై నా చూశావా ?

చెరు వంతా అంతర తామర

మరి నీటికి చోటే లేదు !

చిరు చేపలు ఉండే లేవు !

కరువలి వీచిన కదలును పూలే !

విష్ణుక్రాంత పువ్వులు

ఏ మహారాణి మెళ్ళోదో

నీలాల పేరు ఇట

తెగి పడి పోయిందేమి ?

కాదు - విష్ణుక్రాంత కడు చిన్నిపూలు !

తీగపై అట నట తీరుగా ఉన్నై

నీలాల కంటెను మేలుగా ఉన్నై !

వే కు వ

తాటి చెట్టు మీది గూటిలో కాకి

వేకువ వేళను 'కావు కా' వంది

మామిడి కొమ్మపై కూచున్న కోయిల

చుక్క పొడిచిం దని 'కుహు కుహూ' అంది

గంపలో తొంగున్న నడి కోడి పుంజు

పొద్దెక్కిపోయిం దని 'కొక్కురో' అంది

పూరింటి చూరులో పడుకున్న పిచ్చిక

తెల్ల వారిం దని 'కిచ కిచ' మంది

'లేవరా అబ్బాయి ! లే నిద్ర నుంచి'

'లేవవే చెల్లెలా ! పోవాలి బడికి !'

ఏనుగు

ఏనుగు వెంట పిల్లలు

ఎంతమంది పడ్డారో !

ఏనుగు వెంట కుక్కలు

ఎందు కలాగ అరవడం ?

ఇంత పెద్ద ఏను గంటే

ఎంతో భయం నాకు !

ఏనుగుకు చెవులు

చేట లంత పెద్దవి

ఏమీ ఎరగనట్టు పాపం

ఎత్తుతుంది తొండం !

ఏనుగు గంటల మోత

ఇంపు వినడాని కెంతో !

ఏనుగు మీది అంబారీలో

ఎప్పు డెక్కుతానో !

6. ఊరి కెళుతున్నాను

ఊరి కెళుతున్నాను, ఊరి కెళుతున్నాను

జోరు రెండెడ్ల బండెక్కి ఊరి కెళుతున్నాను

గంటల ఎడ్లు బండీ గబగబా లాగుతై

పెట్టే బేడా పరుపూ పట్టు కెళుతున్నాను

చదివే బుక్కు లన్నీ జాగ్రత్తగా ఇట్టో దాచి
 మేనమామల ఇంటికి నేను వెళుతున్నాను
 చదువులయ్యకి చెప్పు చదువు వూరి కెళ్ళిం దని !
 తిరిగి వస్తే గిస్తే మరి బడికి వస్తానని !

అంతటా నానాటి నానాటి

దీని దాని వాని తండ్రి

నానాటి నానాటి నానాటి

పాము

నానాటి నానాటి

నానాటి నానాటి

నాగన్న కథ లంటే

నా కెంతో ఇష్టం -

విన్న కొద్దీ భయం

వేసినా కూడా !

ఎన్నడూ నాగన్న

ఎదుట పడకోయ్ !

ఎందుకూ లేని పోని

ఇబ్బంది మనకి ?

మా వాళ్ళ మీ వాళ్ళో రెండో లి

మునుపు ఒక్క శ్లోకం

పొతుగా పోదాము

ఇ తరి కూడా !

అంతటా నానాటి నానాటి

* ఆంధ్రులూ నాగులూ ఒకే జాతివారని చరిత్రవేత్తలొధన

గాఢాంధకారం తోటి పీఠ

కిలకిల లాడే పిట్టలు ఏవీ ?

కల కల లాడే పువ్వులు ఏవీ ?
గాఢాంధకారం !

మిలమిల లాడే ఆకులు ఏవీ ?

గలగల లాడే పొలాలు ఏవీ ?
గాఢాంధకారం !

జలజల పారే కాలువ లేవీ ?

తెలి తెలి మబ్బుల మాలిక్త తేఫీ జలమండ
గాఢాంధకారం !

తళతళలాడే చుక్కలు మనకు పూర్వం
యెప్పుడూ తెలివారే వరకూ

గాఢాంధకారం !

దూరమైనా దూరమైనా దూరమైనా

దూరమైనా దూరమైనా దూరమైనా

కబుర్లు పంపించాను

కబుర్లు పంపించాను

కబుర్లు పంపించాను

కాకిచేత నేను కబుర్లు పంపించాను

బడిలోకి వెళితే

పలక పుల్ల ఏదన్నాడు పంతులు

పక్కా వాణ్ణి అడిగితే

పలక తేదన్నాడు తనకి

బడి కింక రానని
 పంతులుకి చెప్ప మని
 క్లాసులో పిల్లలతో
 నే సహవాసం చెయ్య నని
 కబురు పంపించాను
 కబురు పంపించాను
 కాకి చేత నేను - కబురు పంపించాను !

ఎండమావులు

ఎంత పెద్ద చెరువో ! ఎన్నడూ చూడలేదు !
 అక్కడంత చెరువుం దని ఎవ్వరూ చెప్పలేదు
 వట్టి చెరువే కాదు ! వరద వచ్చిందమ్మ !
 గడ్డి వాములు ఎన్నో కదలి పోతున్నాయి
 గడ్డి వాములు ఎన్నో కదలిపోవడం కాదు !
 గడ్డి పడవలు కాబోలు ఒడ్డున ఉన్నై
 గట్టునున్న చెట్లు కనబడుతున్నాయి నీటిలో
 చిన్న నీటి కెరటాలు ఎన్నెన్నో ఉన్నై
 ఇంత ఎండలోనూ ఎంతటి నీరమ్మా !

◆ ◆ ◆
 ఇక్కడ కనపడ్డ చెరు వేదీ ?
 ఇక్కడ ఉండిన వర దేదీ ?

ఇక్కడ నిలిచిన నీ రేడి ?

నీరు కాదమ్మాయి !

ఎండమావులు ఇవన్నీను !

గడ్డి పువ్వు

గడ్డిపువ్వును చూసి గంతు లెయ్యగలవా ?

పసరు గడ్డిలోన పిసరంత పువ్వుంది

చిన్నరెక్కలు ఐదు ఎర్రగా ఉన్నాయి.

ఎఱ్ఱ రెక్కలు కావు; కెంపు ముక్కలు గాని !

కెంపు రెక్కల మధ్య తెల్ల బొడ్డున్నది

తెల్లబొడ్డు కాదు, తెల్ల వజ్రపు ముక్క !

కొమ్మ చివర పువ్వు కుదురుగా ఉంది

గడ్డి పువ్వుని చూసి గంతు లెయ్యగలవా ?

మేఘం గొడుగు

ఎండకి కమలిన పువ్వుల్లారా !

మేఘం గొడుగు వస్తూంది

ఎండకి వాడిన చెట్లల్లారా !

మేఘం గొడుగు వస్తూంది !

ఎండలో మాడే ఆవుల్లారా !

మేఘం గొడుగు వస్తూంది !

ఎండకి కాగిన చిన్న చెరువా !

మేఘం గొడుగు వస్తూంది !

మిణుగురు పురుగులు

చిమ్మ చీకటి రాత్రి

చిన్నకాలువ మీద

మిణుగురు పురుగులు

ఆడుతున్నాయి

మిణుగుర్ల వెలుగులు

కాలువ నీటిలో

కనపడు తున్నాయి

ఒక్క మిణుగు రేనా

కాలువ నీటిలో

మునగే తేదు

కొంతులు లేవా ?

కన్నులు లేవా ?

కాలువ నీళ్ళగపడుటకు ఇష్టం

ది కచ్చికం

నిండు సున్నా మధ్య

నిలబడి ఉన్నాను

సున్నా అంచున చెట్లు

ఎన్నెన్నో ఉన్నాయి

సున్నా అంచుకి వెళ్ళి - కలది
 మిన్నందు కొంటాను
 మింటి మీదికి పోయేయోయో శరీరది
 మేఘ మాలికలను : ఇట్లెట్ల కలది
 సున్నా అంచుకి వెళ్ళి కలది
 చూస్తాను తొలిగి కలది
 మింటి పైకి వచ్చే కలది
 సూర్య చంద్రులను కలది
 సున్నా అంచుకి వెళ్ళి కలది
 చూస్తాను వంగి కలది
 సున్నా అంచుకు వెళ్ళి కలది
 తెస్తాను నేను కలది
 నక్షత్రాలని ఎన్నో కలది
 అక్షరాలా నిజము : కలది

కోడి - పిల్లలు దొంగి శిల్పి

కోడి పెట్ట నడుస్తూనే ఉంటుంది : మూడవ
 కోడి పిల్లలు వెంట వస్తున్నా చూడండి
 కోడి పెట్ట కెక్కిరిస్తే చూడండి
 కోడి పిల్లలు ఏరుకు తింటున్నా చూడండి
 కోడి పెట్ట దేగ నీడని చూసి దొంగి శిల్పి
 'కా - కొ - కో - తి' అని రెక్కలు వ్రాశా
 కోడి పిల్లలు దొంగ వచ్చిందని చూడండి
 రెక్కల కింద దాగి నైపుణి చూడండి

చిలక - జామిపిందెలు

చిలక్కి జామి చెట్టంటే
 ఎంత ఇష్టమో !
 ముద్దు పలుకులు పలుకుతూ,
 ముద్దుగా కొమ్మల మీంచి జారుతూ,
 పిందెని తెంపి
 కిందికి వదిలేసింది
 ఇంకో పిందెని తెంపి,
 కాలితో పట్టుకొని
 ఇంతేసి ముక్కులు చేసింది
 మరో పిందెని తెంపి
 తుర్రో తుర్రు !

నీళ్ల బిందెలు

“అమ్మా ! దొరువుకి వెళ్లి
 తెమ్మన్నావా నీళ్లు ?”
 ‘ఉండు నేనూ వస్తా !’
 తల్లి బిందె తోటి,
 పీల్చి లక్కపిడత తోటి
 వెళ్లారు దొరువుకి
 బిందెని నీటితో నింపి

బుజాన్ని పెట్టింది తల్లి
 లక్కపిడతని నీటితో నింపి
 బుజాన్ని పెట్టింది పిల్ల
 “ఇంటికి తెచ్చామమ్మా వుండినీ!”

నేనే దేవుణ్ణయితేనా?

నేనే దేవుణ్ణయితేనా
 నిన్నిట్లా ఉండనిస్తానా?
 రెక్కలు రెండు పెట్టింది
 ఎగర నిస్తా పక్షులతో
 ఎగిరి వాలాలి కొండ కొనని
 ఎగిరి తగలాలి మేఘాన్ని
 నేనే దేవుణ్ణయితేనా!
 నిన్నిట్లా ఉండనిస్తానా?
 ఒంటిని పొలుసులు పెట్టింది
 ఈదనిస్తా సముద్రంలో!
 ఆదనిస్తా తిమింగిలాలతో!

గొప్ప కవి

చాలా గొప్ప కవి అతడు
 ఏలా గయాడో!
 చాలా చాలా రాశాడట!
 చాలా చాలా పాడాడట!

ఎంతెంతో చదివాడట
 అంత ఎలా చదివాడో
 ప్రకృతి అతని పుష్పకమట
 ప్రజలే అతని గ్రంథాలట
 అక్షరాలు లేని పుస్తకాలను
 అతడు ఎలా చదువుతాడో !

కా లా లు
 వేసవి కాలంలో ఎండకి
 వేగి పోయాము
 వర్షా తెప్పుడు తిగుతాయో
 వర్షా కాలంలో వానకి
 వణికి పోయాము
 చలిగా తెప్పుడు తిరుగుతుందో !
 శీతా కాలంలో చలికి
 బిగిసి పోయాము
 ఎండలో తిప్పుడు తాస్తాయో !

బొమ్మలు
 కత్తిరి ఎంతో బాగుందని
 ఉత్తరీయం వాన్నది తెచ్చి
 కత్తిరించానురా !

మాపోగా తెగిరిది కిట్టిది యెడ
 పిల్లని, కుక్కని, చేట్టుని,
 గొలుసుని కత్తితోఁజూసుకొనెద
 మా నాన్న వస్తూరొచ్చి యెడ
 పారేశానురా క్రిందికి దిగి
 చూశాడురా నాన్నుండిదే బోడి
 వీసె గుడ్డులు నాలుగు
 వీపు మీద పడేశాడురా !

చూడు కావలి నే
 చొక్కా తీసి చూపిస్తా దే
 అయితే బొమ్మ లేవీ ?
 “బొమ్మలు మా నాన్న
 అమ్ము కుంటాడో వీమో ?”

యెడలెడల యెడ

యెడలెడల యెడ

గాలివాన

గాలివాన వెలిసింది

జడివాన తగింది

పంచ కింది

బైటికి వచ్చాయి !

సాలనో గేదె

నేలపై గోరాదింది ;

బాదం చెట్టుకింద
బాలురు చేరారు :

పడవలు కట్టి నీటిలో
బాలురు విడిచారు :

ఎగిరిన తాటాకుల్ని
పోగు చేసింది ముసలిమ్మ !

వే స వి

వేసవి వచ్చింది
వేములు పూశాయి

మామిళ్ళ కాచాయి
మల్లెలు విచ్చాయి

ఎండలు హెచ్చాయి
వీరులు ఎండాయి

ఎండమావులు వచ్చాయి
పడమటి కొండల్లో

కోయిల కూతల
చల్లదనాలు :

రెల్లు పూత

తెల్లని మేఘం గోదావరి
 తీరాన్నెందుకు వలింది ?
 దాహం దానికి అయిందా ?
 తన ఉనికే కిందికి మార్చిందా ?
 చక్కని గోదావరి ఒడ్డున
 చల్లని గాలికి చేరిందా ?
 మేఘం కాదిది; కాదది మేఘం
 గోదావరి ఒడ్డున రెల్లు
 గొప్పగా, తెల్లగా పూచింది.
 అదిగో రెల్లు ! అదిగో పూత !

గాలి కల చోటనే

గాలి కల చోటనే
 కలవు పిట్టలు ఎన్నో
 గాలి కల చోటనే
 కలవు మొక్కలు చాలా
 గాలి కల చోటనే
 ఆల మందలు మేయు
 గాలి కల చోటనే
 ఆల కాపరి పాడు
 గాలి కల చోటికే
 కదలి పోదము రండు !

సాయింత్రం

రేచోదే అత యోగ
 పదమట ఎరని సూర్యుడు
 పచ్చని గట్టు మధ్య కిరణ లావణ
 పాదే ఎరటి నీ కిరణ కిరణ దత్త
 చిట్టిత చెట్టాకులు రేచోదే ద్వితీయ
 నీటిని తాకుతున్నాయో కిరణ ద్వితీయ
 మెల్లనిదోలికుంటుంది అత
 ఊగుతున్నాయి అత రేచోదే
 పక్కని మోమడి చెట్టుపై గాఢంగా
 పచ్చని తాకులో నేడుమ ఎల్ల రోగదల
 పాదే నల్లని కోకిల
 పరమావంతు దోయకరాజే తోగ

రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ

రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ

రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ
 రేచోదే అత యోగ

పా

ల

వి

ష్ట

సూర్యోదయం

పొలంలో ఆవుల వెనకాల
గడ్డివాముల వెనకాల
తాటాకు గుడిసెల వెనకాల
తాటిచెట్ల వెనకాల
మంచు తెరల వెనకాల
నల్లని మేఘాల వెనకాల
అడుగో సూర్యుడు వస్తున్నాడు !

సంవత్సరాది

నిన్ననే మామిడి పిందెలు తిన్నాను
నిన్న కాదు - నిరుడు;
అబ్బా ! నిన్నటికే ఈ రోజుకే
ఏడాది భేదమా !
అబ్బే ! నిరుడు కాదు - నిన్న.
నిన్ననే మామిడి పిందెలు తిన్నాను
నిన్ననే అమ్మచేత దెబ్బలు తిన్నాను.
నిన్న కాదు - నిరుడు !

ఏడాది కిందట
ఎప్పుడో, ఎప్పుడో,
ఎప్పటి మూటో !

ఉసిరిక చెట్టు

ఉసిరిక చెట్టుమీన
ముసిరాయి చిలుక లెన్నో
పసరు కాయలు తెంపి
పోశాయి చెట్టు కింద !
ఉసిరిక చెట్టు కింద
ఉసిరిక చెట్టుకింద
ముసిగారు పిల్లలంతా !
పసరు కాయలు ఏరి
పోశాడు జేబుల్లో !

కొండ ఎక్కడం మాటలా ?

కొండ ఎక్కడం మాటలా ?
ఉండేవే అన్నీ రాళ్ళు !
గులక రాళ్ళ మీద
కొలు తొందూ ?
ముళ్ళు దిగవూ ?
పాముల పట్టులు లేవూ ?
బట్టకు అన్నీ పూతకలే !

కొందెక్కి చూసే,
మా ఊరు ఇంతే ఉందే ?
మా ఇల్లు ఏదీ ? ఎక్కడ ?

చుక్కలు

చీకటి ఆకాశంలో
ఎన్ని కోట్ల దీపాలో !
ఎవరు వెలిగించారమ్మా
ఇన్ని కోట్ల దీపాలు ?
నేను చూశాను -
ఒక్క చొక్కలే దీపం
దేవుడు వెలిగించాడు ;
దేవుడు కాకుంటే
ఎవరు వెలిగించగలరు అన్నిటిని !

?

బెక బెక లాడే కప్పా !

“బెకబెకలాడే కప్పా !
ఒకమాట అడుగుతా చెప్పు !”
అడుగమ్మా అడుగు
‘బెకబెక’ మంటే అర్థం మేమిటి ?
‘బెకబెక’ కాదమ్మా బేకు బేకు
నీళ్ళతో మే మాడుకొంటూంటే

రాళ్ళు విసిరే బాలుర్ని
 'బేకు బేకు' అని మీ
 అయ్యవారికి చెప్పన్నా—
 "బాబోయ్ ! నిన్ను కొట్టనులే !"

బొండ్ల కొయ్య ఆవు

'ఆవు ! ఆవు ! బొండ్ల కొయ్య
 నీ మెళ్ళో ఎందుకు వేశావే ?'
 'అల్లరి చేశాను'
 'అల్లరి చేస్తే వేస్తారా ?'
 'అయ్యవారు బడి పిల్లలకైనా వేస్తారు'
 'వేస్తే బాగుంటుందా ?'
 'బాబోయ్ !'

'కాళ్ళ మధ్యపడి కడలగ నీచ,
 కొళ్ళ మధ్యపడి గాయాలు చేయు
 మొదను కిందికి వంచి బెణకగ చేయు
 నలుగురిలో నవ్వుతాళగ నుండు
 బాబోయ్ ! గుడి కర్ర బొండ్లకొయ్య !'
 'నేనెప్పుడూ అల్లరి చెయ్యనే ఆవు !'

ఇంద్ర ధనుస్సు

ఏడు రంగుల విల్లు
 ఇంద్రుని విల్లు
 ఏక్కు పెట్టెను వార

లెవ్వరో రండి !
అల్లదే నేలని
ఆని ఉన్నాయి
రెండు కొనలూ కూడ
రండిపోదాము !

పొలంలో పామును చూశాను

పొలంలో పాముని చూశాను
చూడంగానే జడిశాను.

నడుస్తూ -

తాటి తడపని చూశాను
చూడంగానే జడిశాను
జడవంగానే నవ్వాను !

నడుస్తూ -

కొబ్బరి తాడును చూశాను
చూడంగానే జడిశాను
జడవంగానే నవ్వాను.

నడుస్తూ -

గుడ్డపేలికని చూశాను
చూడంగానే జడిశాను
జడవంగానే నవ్వాను
నవ్వాను ! నవ్వాను !

మేఘాలెక్కి పోదాము

సాయంత్రం అడుగు మీద
చక్కగా కూర్చున్నారు
అంజి, అమ్మి, సుబ్బి, సూరి !

అంజి అంది : “ఆ ఎర్రమేఘం నాదే,
అంచక్కా ఉంది !”

అమ్మి అంది : “ఆ పచ్చమేఘం నాదమ్మా,
అంచక్కా ఉంది !”

సుబ్బి అంది : “ఆ తెల్లమేఘం నాదో,
అంచక్కా ఉంది !”

సూరి అంది : “ఆ నల్లమేఘం నాదే నమ్మా,
అంచక్కా ఉంది !”

అంజి అంది : “గుజ్జిన గూళ్ళు తినేసి
మేఘాలెక్కి పోదామే !”
“తిండామమ్మా తిండాము !”

గుజ్జిన గూళ్ళు తిన్నారు
వేగం వేగం తిన్నారు
మేఘాలెక్కి తిన్నారు
మెడలెత్తి చూశారు.

“మన మేఘలేవమ్మా !”

“ఎక్కడికి పోయామో !”

“మోసగొట్టు మేఘాలమ్మా !”

“ఎప్పుడూ వీటిని నమ్మరాదు !”

కారపూస పొట్లం

గడుసు కుర్రవాడు

కారపూస పొట్లం

చొక్కా కింద పెట్టి

తెస్తున్నాడు

“కారపూస పొట్లం

ఏదిరా అన్నయ్యా !”

“గద్దెత్తుకు పోయింది”

“ఈఁ—ఈఁ—ఈఁ—ఈఁ”

“ఏడవకు ఏడవకు

గద్దెత్తుకు పోతే,

కాకి తిరిగి ఇచ్చింది.

ఇదిగో !”

“హఁ—హఁ—హఁ—హఁ”

మురికి పిల్ల వాడా !

‘ఓ మురికి పిల్లవాడా !

నిన్నే నే పిలివడం !”

“నీటిలో స్నానమాచే పిచ్చికా !

నన్నెందుకే పిలిచావు ?”

“నిన్ను నేను పిలిచానా ?

నీ పేరుపెట్టి పిలిచానా ?

నువ్వెందుకు పలికడం ?”

‘నన్నే నువ్వు పిలిచావు’

‘నువ్వు ముడికి పిల్లవాడివి

కనుకనే పలికావు

లేకుంటే పలుకుతావా ?

పో ! పో ! దూరంగా

నీ మురికి నా కంటుకునేను

శుభ్రంగా స్నానమాడాను

పో ! పో ! దూరంగా.”

పొడుగు

గాలిపటం తోక నక్క కూతలాగ

పొడుగ్గా ఉంది !

నక్క కూత మిల్లు పొగలాగ

పొడుగ్గా ఉంది !

మిల్లు పొగ సాయంత్రం నీకలాగ

పొడుగ్గా ఉంది !

సాయంత్రం నీక బావ పిల్లలాగ

పొడుగ్గా ఉంది !

తాటి బుర్రల బండి

తాటి బుర్రల బండి

తాత ! నా కొకటి చేసియ్యవ్ ?

నారు తీసుకువస్తా
 నాటు రోజుల్లో—
 మానూలు రోజుల్లో
 బస్తాలు వేసి తెస్తా !
 గడ్డి మేటలు వేసి
 గబగబా నడిపిస్తా !
 నా పెళ్ళికి షన మందఃం
 నా బండే ఎక్కు వెళ్ళడం
 తాటి బుర్రల బండి
 తాతా : నా కొకటి చేసియ్యవ్ !

రైలు బండి ఆట

రైలు బండి ఆట

రారమ్మ ఆడుదాము

గూడ్సు బండి కాదు

రైలు కారు కాదు, డూప్లి కేటు కాదు,

పాసింజరు కాదు

మెయిల్ బండి కాదు, పెషాసర్ ఎక్స్ ప్రెస్ ;

ఇంజను నే నమ్మ,

రైలు పెట్టెలు రండి, రండి !

గువ్ గువ్....గువ్ గువ్....గువ్ గువ్....

అడిగిన చోట అగదు బండి

అరుగంతా తిరుగుతుంది

గువ్ గువ్....గువ్ గువ్....గువ్ గువ్....గువ్ గువ్

రైలు....రైలు....రైలు....రైలు

గోపురం

గోపురం నిండా గూళ్ళు
 గూళ్ళ నిండా చీకటలు
 గూళ్ళ నిండా పావురాలు
 గూళ్ళ నిండా గువ్వలు
 ఎప్పుడూ చిలుకలు పాడుతూ ఉంటాయి
 ఎప్పుడూ పావురాలు ఎగురుతూ ఉంటాయి
 ఎప్పుడూ గువ్వలు అరుస్తూ ఉంటాయి
 అందమైన గోపుర మంటే
 ఎంతెంతో ఆనందం !
 మా పురమందలి గోపురం
 గోపుర మంటే గోపురమా !
 ఎత్తైన గోపురం
 ఎంత దూరం కనబడుతుంది !
 గుడికోసమే గోపురం వెలిసింది
 గుడి లేకుంటే గోపురం ఎందుకు ?

మామిడి టెంక

మామిడి టెంక పాతి
 మట్టి కప్పాడు బాయిడు
 మామిడి టెంక వేళ్ళు
 పెట్టిందేమో అని
 మర్నాడు తవ్వి చూశాడు
 “ఇంకా పెట్టినే లేదు !”

మామిడి ట్రెంకకి మొక్క
వచ్చిందేమో అని
ఆ మర్నాడు తవ్వి చూశాడు
“అబ్బే రానే లేదు !”

మామిడి ట్రెంక చచ్చిందని
పెంట మీద విసిరేశాడు
పది రోజుల కల్లా
మిసమిస లాడుతూ
మొలచుకు వచ్చింది మొక్క
“మామిడి ట్రెంక చావలేదమ్మా !”

కోయిల - కొంటె పిల్లవాడు

కొంటె పిల్లవాడు ‘కోకో’ అంటే
కోయిలకి కోపం రాదూ ?
గొంతుక చీల్చుకు కోయిల
‘కో-కో-కో’ అని అరిచింది
కొంటె పిల్లవాడు గొంతు కెత్తలేక
‘క్రీ-క్రీ-క్రీ’ అని విరమించాడు
కోయిల గెల్చింది ;
కొంటె నాగన్న
చి తయిపోయాడు !

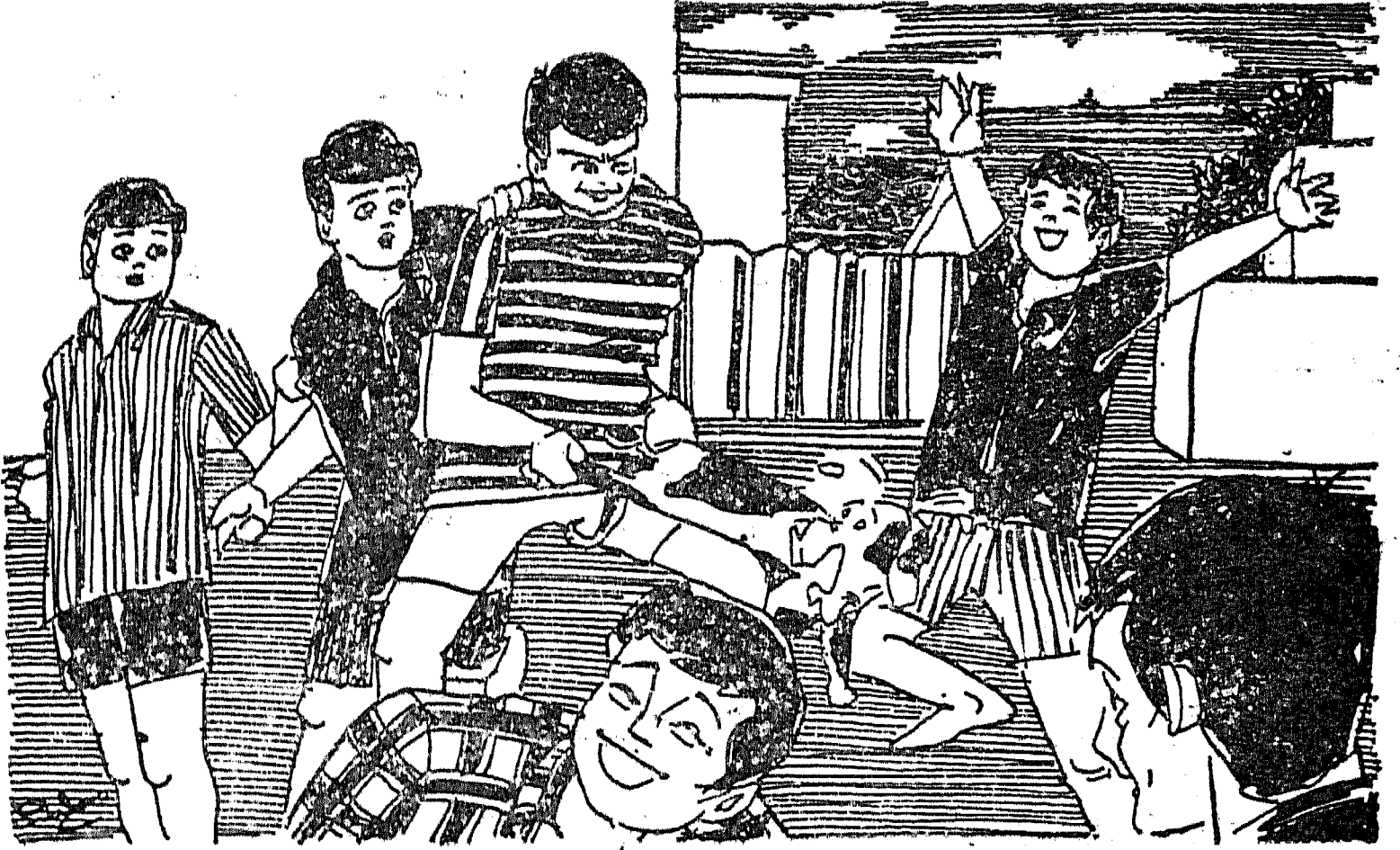
సూర్యుని గమ్మత్తు

ఆకాశంలో సూర్యుడు
 అప్పు డప్పుడు కొన్ని
 గమ్మత్తులు చేస్తూంటాడే !
 అమ్మా ! చూశావే !
 అదుగో సూర్యుడు
 ఉదయించాడే !
 ఎలా గున్నదో
 గులాబి రంగుల ముద్ద !
 మెరిసే గులాబి పళ్ళెం !
 బారె డెతుక ఆకాశంలో
 కన్నులు పొడవడే
 ఎన్నిమాట్లు చూసినా
 ఎప్పుడూ సూర్యుడు
 ఇలా గుంటే బాగుండునే !

పద్య పురుగులు

క థ లు

అది మీకు ఆటా ?

ఆ రోజు ఆదివారం; బడికి నెలవు. ముగ్గురు చిన్న విద్యార్థులు అంచే-
గంగా ప్రేయుడు, శచీవతి, కుబేరరావు పికారుకు బయలు దేరారు.

దారిలో చిన్న నీటి గుంట ఉంది. దానిలో నీరు ఆకు పచ్చగా
ఉంది. చిన్న కర్ర ముక్కలు తేలుతూ ఉన్నాయి. ఆ ఉన్నకాస్త నీటిలోనూ
కప్పలు ఈడుతున్నాయి. గుంట చుట్టూ చిన్న పిల్లలున్నారు. రాళ్లు తీసి
కప్పల మీదికి గురి పెట్టి విసురుతున్నారు. చిన్న విద్యార్థులు అదేమిటో
చూద్దామని గుంట దగ్గరికి వచ్చారు. తొంగి చూశారు. చచ్చి నీటిమీద తేలి
పోయిన కప్పను చూసి జాలి పడ్డారు. రాళ్లు విసురుతూన్న కుర్రవాళ్ళను
చూసి, “అయ్యయ్యో ! పాపం. కప్పకి దెబ్బ తగిలి ఎలాగు చచ్చి
పోయిందో !” అన్నాడు గంగా ప్రేయుడు.

“అయితే ఇంకొక దాన్ని కూడా కొడదాం !” అన్నాడు పిల్లలలో
ఒకడు సంతోషంతో.

“అవి మన కేమి అవకారం చేశాయి?” అని అడిగాడు గంగా ప్రియుడు.

“మేము ఆడుకొంటున్నాం. అంతే కాని, వాటిని చావమన్నా మేమిటి?” అన్నాడు ఇంకొక పిల్లవాడు.

“మనకంటే పెద్దవాళ్లు వచ్చి మనమీద రాళ్లు విసిరితే మన పని ఏమవుతుంది?” అని అడిగాడు శచీపతి.

“ఒంటికి దెబ్బలు తగులుతాయి, ఏడుస్తాం!” అన్నాడు మొదటి పిల్లవాడు.

“ఇప్పుడు మీరు చేసిన పని ఆటువంటిదేనా? వాటిమీద రాళ్లు విసిరితే వాటికి దెబ్బలు తగిలి బాధ పడుతున్నాయి” అన్నాడు గంగా ప్రియుడు.

నిజమే! అనిపించింది మొదటి బాలుడికి.

‘ఒప్పుకుంటావా?’ అని ప్రశ్నించాడు గంగా ప్రియుడు.

‘నిజమే వాటికి బాధే!’ అన్నాడు మొదటి బాలుడు.

“అయితే మమ్మల్ని ఆడుకోవద్దంటా వేమిటి? చాలా మంచి వాడి విరే!” అని అందుకొన్నాడు రెండో బాలుడు.

“అది మీకు ఆటా? వాటిని కొట్టడం, చంపడం ఆటవుతుందా? నకంటే పెద్దవాళ్లు వచ్చి మనని కొట్టి, ఇది మాకు ఆటంటే మనం నుంటాం?” అని అడిగాడు కుబేరబాపు.

“బాలురే! నీ ఆట నీ మొహం లాగుంది అంటా?” అన్నాడు వాళ్లలో ఒక బాలుడు.

“మనం కప్పలను కొట్టే ఆటా ఆలాంటిదే కాదా అబ్బాయీ!” అని ప్రశ్నించాడు గంగా ప్రియుడు.

పిల్లలకు నచ్చింది. ‘కప్పలను కొట్టగూడదద్రా!’ అంటే ‘కొట్ట కూడదద్రా!’ అనుకొన్నారు. వారి దోషని వాళ్లు వెళ్ళిపోయారు.

“దు
మెద
అనా

కొని
మరి
గజా

జారి

పెట్ట

చార
చూ

గం

చిన్న విద్యార్థులు మాట్లాడుతూ ముందుకు వెళుతున్నారు.

“వీరన్న ఇంట్లో ఆవుదూడ ఉంది” అన్నాడు కుబేరరావు.
“దూడ చూడడానికి ముచ్చటగా ఉంటుంది. దాని మెళ్ళో మువ్వలు కట్టారు.
మెడతాడు విప్పే సరికి కాళ్ళ విసురుకొంటూ పెరడంతా గంతులు వేస్తుంది”
అన్నాడు కుబేరరావు.

మిగతా ఇద్దరూ కూడా సంతోషించారు.

“కాని వీరన్న ఆ దూడని రాటకి కట్టి వేసి ఒక తాడు పుచ్చు
కొని బాదుతాడు. ఆ దూడ ఎటూ పోవడానికి ఊదరక గింజుకొంటుంది.
మరీ గట్టి దెబ్బలు తగిలితే కన్నీళ్ళు కారుస్తుంది. వీరన్న అంటే అది
గజగజ లాడిపోతుంది” అన్నాడు కుబేరరావు.

‘పాపం !’ అన్నాడు శచీపతి.

“మన నేమీ చెయ్యదు కదా. దాని నెందుకు కొట్టడం ?” అని
జారి వద్దాడు గంగా ప్రేయదు.

‘వీరన్నకి ఎంత బుద్ధి లేదో !’ అన్నాడు శచీపతి.

“ఒడికి వచ్చినప్పుడు వీరన్నకి అలాగు నిష్కారణంగా బాధ
పెట్ట వద్దని చెప్పి చూద్దాం” అన్నాడు గంగా ప్రేయదు.

దానిలో కుర్రవా దొకడు ఎదురయ్యాడు. వాడు ఒక జీరంగి మెడకు
దారం కట్టి తెస్తున్నాడు. అది గీచుని ఎగుడుతూ చుట్లు చుడుతూ ఉంటే
చూసి వినోదిస్తున్నాడు. విద్యార్థులు దానిని చూసి ఆగారు.

‘ఏమిటాది ?’ అని ప్రశ్నించాడు గంగా ప్రేయదు.

ఏమీ చెప్పకుండా అగాడు ఆ కుర్రవాడు.

“అయితే దాని మెడలో దారం విప్పేద్దామా ?” అని అడిగాడు
గంగా ప్రేయదు.

‘అబ్బ ! నాదీ’ అన్నాడు కుర్రవాడు.

‘ఇప్పటికేనా మాట వచ్చిందే !’ అన్నాడు శచీపతి.

“దాన్ని మీ నాన్న కొని ఇచ్చాడా? లేకపోతే మీ అమ్మ కొని ఇచ్చిందా? లేక పోతే మీతాత కొని ఇచ్చాడా?” అన్నాడు శచీపతి.

హాస్యంగా అడుగుతున్నాడు కదా అని ఆ కుర్రవాడికి నవ్వు వచ్చింది.

అంతా నవ్వారు.

“పోనీ! మనం ఎవరి దగ్గరికేనా వెళ్ళి నీ మెడకి తాడు కట్టి తిప్పమందామా? అండక్కా మన మందరం అడుకొందాం” అన్నాడు గంగా ప్రేయుడు.

హాస్యానికి అడుగుతున్నాడు కదా అని ఆ కుర్రవాడు నవ్వేశాడు

“దాని మెడకి తాడు కడితే దానికి బాధ కాదా?” అని అడిగాడు గంగా ప్రేయుడు.

‘ఊ!’ అన్నాడు ఆ అబ్బాయి.

“దాని మెడ దారాన్ని విప్పి విడిచి పెట్టేస్తావా?” అని ప్రశ్నించాడు కుబేరరావు.

‘ఊ!’ అన్నాడు అబ్బాయి.

‘చేసిన పని తప్పేనా?’ అని అడిగాడు శచీపతి.

‘ఊ!’ కొట్టాడు ఆ కుర్రవాడు.

“మాటలలో చెప్పవోయ్ నాగన్నా!” అన్నాడు గంగా ప్రేయుడు

‘నా పేరు నాగన్నే! నీ కెలా తెలిసింది?’ అని ఆశ్చర్యపోయాడు ఆ అబ్బాయి.

ఆ కుర్రవాడికి కూడా సరదా పుట్టింది. అందరూ కలిసి జీరంగి మెడలో దారాన్ని విప్పి వేళారు. అది ‘జుం’ అంటూ అనందంతో ఎగిరి పోతూండగా అందరూ ఆనందించారు.

విద్యార్థులు ఇంకా ముందుకు వెళుతుండగా ఒక గుడిసె ముందు ఇద్దరు పిల్లలు ఒక కుక్క పిల్లతో ఆడుతున్నారు. ఒకడు దానిని చెవులు

పట్టుకొని ఎత్తి కుదవేయగా అది కంయి, కంయి మని అరుస్తూంది. పిల్లలు నవ్వుతున్నారు. రెండో వాడు దాని వెనుక కాలు పట్టుకొని ఈడ్వగా అది మొర్రో మొర్రో మంటూంది. ఇద్దరూ పక పక నవ్వుతున్నారు. ఆ దృశ్యాన్ని గమనించారు ఆ చిన్న విద్యార్థులు. మెల్లగా వాళ్ళ దగ్గరికి చేరారు.

కుక్కని చెవులు పట్టుకొని ఎత్తిన కుర్రవాడిని చూసి “నవ్వునా చెవులు పట్టుకొని ఎత్తు” అని అడిగాడు గంగాప్రియుడు.

ఆ కుర్రవాళ్ళకి వీళ్ళు కొత్త వాళ్ళని తోచి కూడా, ఆ మాటలకు నవ్వు వచ్చింది.

“పోనీ అయితే నీ చెవులు పట్టుకొని ఎత్త మన్నావా?” అని అడిగాడు గంగా ప్రియుడు.

‘ఉహూ!’ అన్నాడు మొదటి కుర్రవాడు.

‘ఎంచేత?’ అని ప్రశ్నించాడు శచీపతి.

‘నొప్పి పెడుతుంది’ అన్నాడు మొదటి పిల్లవాడు.

“కుక్కని చెవులు పట్టుకొని ఎత్తితేనో?” అన్నాడు కుబేరరావు. ఊరుకొన్నాడు ఆ పిల్లవాడు.

“అది ఊరుకొంటుందా?” అని ప్రశ్నించాడు గంగా ప్రియుడు. హాస్యం అని గ్రహించగా ఆ పిల్లలకి నవ్వు వచ్చింది.

‘అయితే అది నవ్వుతుందా?’ అని అడిగాడు గంగాప్రియుడు.

మొదటి పిల్లవాడికి మళ్ళీ నవ్వు వచ్చింది.

“కుక్క ఏడుస్తున్నకొద్దీ నీకు నవ్వు వస్తుంది కదూ?” అన్నాడు శచీపతి.

‘ఉహూ!’ అన్నాడు ఆ పిల్లవాడు.

“అయితే కుక్కని చెవులు పట్టుకొని ఎత్తడం మంచి పనేనా?” అని ప్రశ్నించాడు కుబేరరావు.

‘చెడ్డ పనే!’ అన్నాడు వాడు.

రెండో కుర్రవాడికో గంగా ప్రేయడు “మన మీద్రరం కలిసి మీ న్నేహితుడి కాళ్లు పట్టుకొని లాగుదాం, రా!” అన్నాడు.

హాస్యంగా అటున్నాడు కదా అని వాడికి నవ్వు వచ్చింది.

“కుక్కని కాటా పట్టుకొని లాగితే ఏమవుతుంది?” అని అడిగాడు కుబేరరావు.

‘ఏడుస్తుంది.’

“అది మంచి పనే కాదా?” అని ప్రశ్నించాడు కుబేరరావు.

“కాదు”

“అయితే ఆ కుక్క పిల్లని మీకు మళ్ళీ ఏడిపిస్తారా?” అని అడిగాడు శచీపతి.

‘ఏడిపించం’ అన్నాడు ఇద్దరూ.

‘ఎందుచేత?’ అని అడిగాడు శచీపతి.

“దానికి మరలాగే నొప్పి పెడుతుంది పాపం!” అన్నాడు ఇద్దరు పిల్లలూ!

తమకు కలిగిన విజయానికి అనందిస్తూ ఆ చిన్న విద్యార్థులు ముందుకు సాగిపోయారు. ఇంతటికో వారి న్నేహితుడైన కుమారస్వామిని గురించిన సంభాషణ వచ్చింది.

“కుమారస్వామి రెల్లు దుబ్బులలో ఉన్న పిచ్చికల గూళ్ళ కోసం వెతికి పిచ్చిక పిల్లలని పట్టుకొంటాడు” అన్నాడు కుబేరరావు.

“అరె దుర్మార్గుడు!” అన్నాడు శచీపతి.

“ఈ మాట వాడు బడికి రానీ! అందరం కలిసి వాడికి బుద్ధి చెప్పుదాం” అన్నాడు గంగా ప్రేయడు.

ఇంతలో దాడిలో ఒక కుర్రవాడు ఎదురయ్యాడు. వాడి వెంట ఒక పసిపిల్ల ఏడుస్తూ వస్తూంది. ఆ చిన్న విద్యార్థులు ఆగారు.

‘ఎందుకు ఏడుస్తున్నా వమ్మా ?’ అని పసిబాలని అడిగాడు గంగా ప్రియుడు.

“మా అన్న నా చేతిలో పిప్పరమెంట్లు లాగుకొన్నాడు” అని ముందున్న కుర్రవాణ్ణి చూపిస్తూ ఏడ్చింది ఆ బాల.

‘ఏమి నిజమేనా ?’ అని ఆ ముందున్న కుర్రవాణ్ణి అడిగాడు గంగా ప్రియుడు.

‘నిజమే !’ అన్నాడు ఆ కుర్రవాడు.

“నీ చేతిలోని మరొకరు లాగుకొంటే ?” అని ప్రశ్నించాడు శచీపతి. వాడు తెల్లమొహం వేశాడు.

“అయితే ఇప్పుడు ఏమి చేస్తా నటావు ?” అని ప్రశ్నించాడు కుబేరరావు.

“పిప్పరమెంట్లు తిరిగి ఇచ్చేస్తాను” అంటూ ఆ కుర్రవాడు తన చేతిలో పిప్పరమెంట్లు చెల్లెలికి ఇచ్చి వేశాడు.

“వాడు నాతో నడవకుండా ముందు పారిపోతున్నాడు” అని ఆ పసిబాల అన్నమీద ఫిర్యాదు చేసింది.

“ఏమోయ్ నిజమేనా ?” అని ప్రశ్నించాడు గంగా ప్రియుడు వాడిని.

‘త్వరగా రమ్మంటే రాకుండా ఉంది’ అని వాడు దాని మీద తిరిగి నేరం చెప్పాడు.

“నీ కంటే పెద్దవాళ్ళు వచ్చి నిన్ను త్వర త్వరగా రమ్మని చేతులు పట్టుకొని ఈడ్చుకు వెళితే నీ కాళ్ళూ, చేతులూ ఏమవుతాయి ?” అని ప్రశ్నించాడు శచీపతి.

“దోకుకు పోతాయి” అన్నాడు బాలాడు.

“పసి పిల్లను నీతో సమానంగా పడుగెత్తుకొని రమ్మనడం అటు వంటిదేనా ?” అని అడిగాడు కుబేరరావు.

“అంతే ! ఇంక నాతో నెమ్మదిగా తీసుక వెళుతాను నా చెల్లిని ”
అని ఆ కుర్రవాడు తన చెల్లెలిని దగ్గరకి తీసుకొన్నాడు.

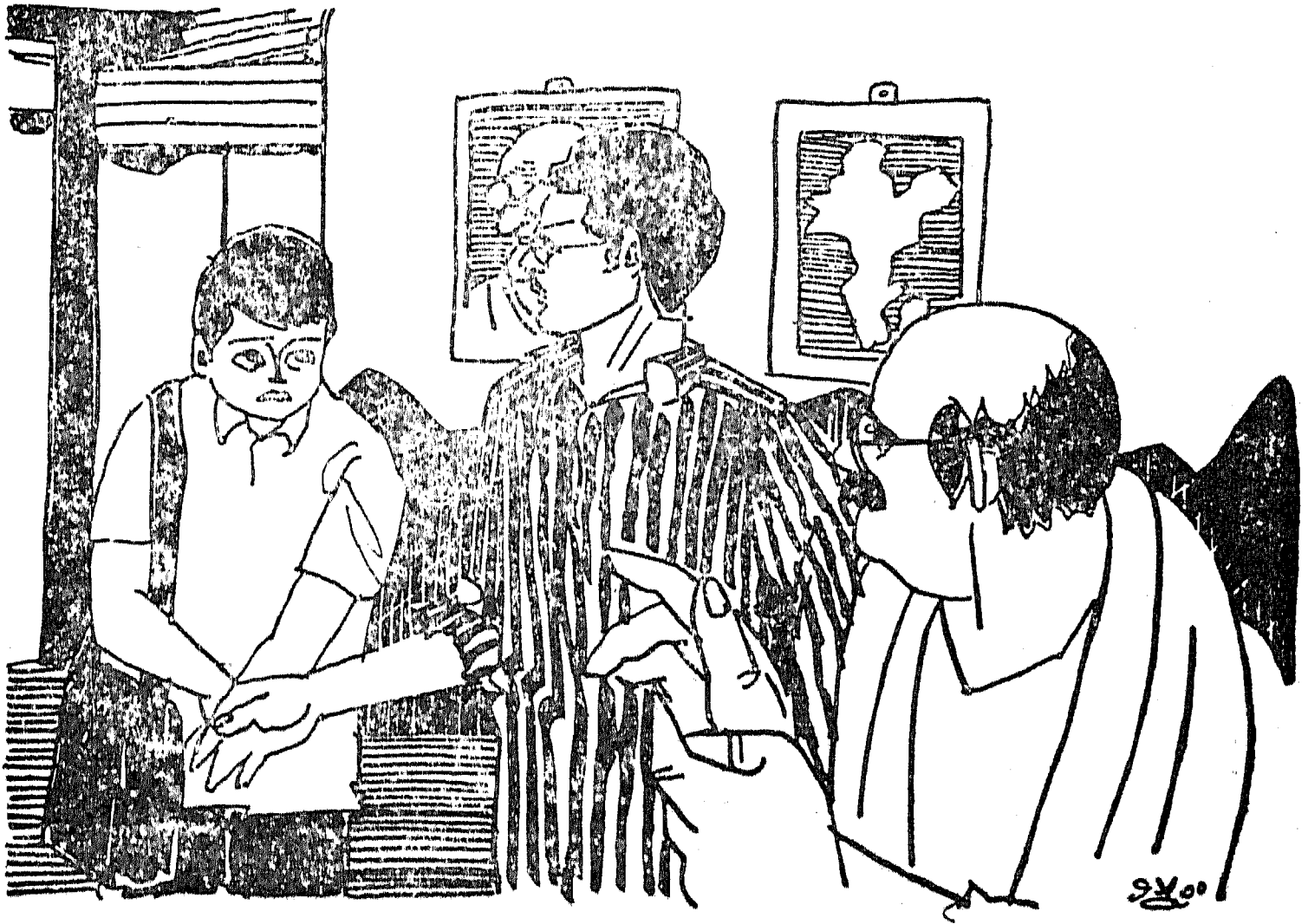
సాయంత్రం నీడలు పొడు గవుతున్నాయి.

అలమందలు ఎదురుగా వస్తున్నాయి. పక్షులు చెట్లమీద గోల
చేస్తున్నాయి.

తిరిగి ఇళ్ళకి పోవలసిన వేళ అవుతూంది కదా అని ఆ చిన్న
విద్యార్థులు వెనుకకి మళ్ళారు.

ఆ రోజున చేసిన మంచి పనులను గురించి సంభాషించుకొంటూ
ఆనందిస్తూ తమ తమ ఇళ్ళకు చేరుకున్నారు.

బడి దొంగేనా ?

“బుజ్జాయి ! దారిలో బళ్ల గిళ్ల వస్తూంటాయి. చూసుకొంటూ మరీ వెళ్ళమ్మా !” అంది తల్లి బుజ్జగింపుతో కొడుకైన బుజ్జాయిని చూసి.

“పెత్తనాలు చెయ్యకుండా తిన్నగా బడికి వెళ్ళి రా !” అన్నాడు తండ్రి.

బుజ్జాయికి ఎనిమిదో ఏడు. మనిషి ఎర్రగా దుంపలా గున్నాడు. రె.దో తరగతి చదువుతున్నాడు. “ఈ పాటికి మూడో తరగతి చదువ వలసింది వెధవ !” అంటాడు తండ్రి. తన కొడుకు కంటే మించినవాడు ఈ భూమి మీద లేడని వాదిస్తుంది తల్లి. బుజ్జాయి తండ్రి చెన్న పట్టణంలో ఒక ప్రైవేటు కంపెనీలో గుమాస్తాగా పని చేస్తున్నాడు. వాళ్లు నైదాపేటలో కాపురముంటున్నారు.

బుజ్జాయి స్విష్టకృతుగా తోంచేశాడు. పలకా పుస్తకాల సంచి కుడి బుజాన్ని తగిలించాడు. ఎడమ చేతితో టిఫిన్ కారియర్ పట్టుకొన్నాడు. బడికి బయలుదేరాడు.

బుజ్జాయి వీధి మలుపు దాటాడు. అక్కడ ఒక గారడీ వాడు గారడీ చేస్తున్నాడు. ఆ గుంపులోకి బుజ్జాయి ఎరిక లాగ దూచాడు. దమ్మిడి ఖచ్చరేకుండా గారడీ చూసి అనందించాడు. అందరూ లేచి పోతూంటే తనూ లేచి రోడ్డు వుచ్చుకొన్నాడు.

బుజ్జాయి మాంబళానితో ఉన్న తెలుగు బడిలో వదువుతున్నాడు. రోజూ నైదాపేట నుండి మాంబళానికి ఎలెక్ట్రిక్ ట్రెయిన్ మీద వెళ్ళి వస్తుంటాడు. వాడి నాన్న మూడు నెలలకి సరిపడ సీజను టిక్కెట్టు కొని ఇచ్చాడు. దానిని చూపిస్తే రైల్వే అధికారులు అడ్డు చెప్పకుండా ఆ రెండు స్టేషన్ల మధ్య తిరగ నిస్తారు.

బుజ్జాయి రైలు స్టేషన్కి వెళ్లాడు. ఎలెక్ట్రిక్ ట్రెయిన్ ఇంకా రాలేదు. అక్కడ ఉండే సిమెంటు బెంచిమీద కూర్చున్నాడు. ట్రెయిన్ వచ్చింది. ఎక్కాడు. పక్క స్టేషనే మాంబళం. స్టేషన్లో దిగాడు. అక్కడి సిమెంటు బెంచిమీద బైరాయిచాడు. మళ్ళీ నైదాపేట వెళ్ళే ట్రెయిన్ కోసం చూశాడు. కొంత నేపయే సరికి వచ్చింది. మళ్ళీ రైలు ఎక్కాడు నైదాపేట స్టేషన్లో దిగాడు మళ్ళీ సిమెంటు బెంచిమీద కూర్చున్నాడు. మళ్ళీ మాంబళానికి వెళ్ళే ట్రెయిన్ కోసం ఎదురు చూశాడు. ఏ బాధా లేకుండా రైల్వే ఇస్టేషన్ వస్తుంటాయి. ఇస్టేషన్ వెళుతూంటాయి. అలాగే అనిపించగానే ప్లాట్ ఫారం మీద కూర్చుని టిఫిన్ కారియర్ ఖాళీ చేశాడు భోంచేస్తూండగానే ట్రెయిన్ వచ్చింది. ఇది కాకపోతే దీని తాత మరొకటి అని కూర్చున్నాడు మాంబళానికి వెళ్ళే ట్రెయిన్ మీద వెళ్ళడం, నైదాపేటకి వచ్చే ట్రెయిన్ మీద రావడం! ఈ మోస్తరుగా వాడు విసుగెత్తేవాకా తిరిగాడు చాలానేపు ప్లాట్ ఫారాల మీద ఈ చివర నుంచి ఆ చివరి దాకా పవారులు చేశాడు. సాయంత్రం మూడున్నర దాకా ఈ లాగు కంటేషనం చేసి ఇంటికి బతులుదేరి ఇల్లు చేరుకున్నాడు.

“నాయనా! ఇంత పెందరాడే వచ్చేకా వేమిరా!” అంది తల్లి.

“ఇవాళ డ్రిల్లు క్లాసు లేదే!”

“ఏమిటిరా?”

“అబ్బబ్బ ! డ్రీల్లు క్లాసు లేడంటూంటే !” అని గర్జించాడు బుజ్జాయి.

“సరే అయితే !” అంది తల్లి.

బుజ్జాయి ఇంత ఫలహారం చేసి వీధిలోకి ఆటలకి పోయాడు.

సాయంత్రం తండ్రి అఫీసు నుంచి ఇంటికి రాగానే “అబ్బాయి బడినుంచి వచ్చాడా ?” అని ఇల్లాలిని అడుర్దాగా అడిగాడు.

“పెందరాదే వచ్చేకాదు. డ్రీల్లు క్లాసు లేదుట !” అంది ఇల్లాలి.

“ఊహా!” అన్నాడు తండ్రి.

ఆ మరునాడు బుజ్జాయి ఎప్పటిలాగే బడికి బయలు దేరుతూండగా తల్లి, తండ్రి ఎప్పటిలాగే ఉపదేశించారు.

“అలాగే !” అంటూ బుజ్జాయి బయలు దేరాడు.

దారిలో ఒక పెళ్ళి వారి ఊరేగింపు ఎదురయింది. సన్నాయి మేళం, ట్యాండు మేళం. పట్టపగలు బాణసంచా వెలిగిస్తున్నారు పెళ్ళి కొడుకునీ, పెళ్ళి కూతురినీ కాదులో ఊరేగిస్తున్నారు. ఊరేగింపుకి పిలవ నిదే తయారయ్యాడు బుజ్జాయి. వినుగెత్తే దాకా తిరిగాడు అఖరుకు రైలు స్టేషన్ కు వెళ్లాడు. ఎలెక్ట్రిక్ బ్రెయిన్ మీద నైదాపేటలో దిగి ఇంటికి చేరుకున్నాడు.

“ఇంత దబ్బున వచ్చేకా వేమిరా ?” అని అడిగింది తల్లి.

“బడి పెందరాదే విడిచి పెట్టేస్తే నేనేం చెయ్యనే !” అంటూ పుత్రుడు ఒక్క కేక వేశాడు. అమ్మ చేసిన అట్లు నోటిలో వేసుకొన్నాడు. ఆటలకని వీధిలో పడ్డాడు.

తండ్రి ఇంటికి రాగానే మొదటి ప్రశ్నగా “బుజ్జాయి బడి నుంచి వచ్చాడా లేదా ?” అని అడిగాడు.

“పెందరాదే వచ్చేకాదు” అంది ఇల్లాలి.

బుజ్జాయి ఆటల నుంచి తిరిగి వచ్చి భోజనానికి కూర్చున్నాడు.

తండ్రి “ఏమిరా! బడిలో విశేషా లేమిటిరా?” అని ప్రశ్నించాడు.

“మా మేష్టారు నా టిఫిన్ కారియర్ లో కూడ తీసుకు తినేశాడు” అన్నాడు బుజ్జాయి.

బుజ్జాయి తల్లి దండ్రులు నవ్వుకున్నారు.

“మేష్టారుకి అయినా అంత కక్కురేమిటి భోజనం చేయ దానికి?” అంది తల్లి.

“ఛ! నోరు ముయ్యి! సరదాకి తీసుకున్నా దేమో!” అన్నాడు తండ్రి.

“మంచి సరదాయే!” అంది తల్లి.

బుజ్జాయి అయిదు రోజుల నుండి ఈ మోస్తరుగా బడికి వెళ్ళు కుండా ఆటూ ఇటూ తిరుగుతూ రైళ్లమీద కాలక్షేపం చేశాడు. శనివారం రోజున బడికి వెళ్ళుతాను అని బుజ్జాయి అమ్మతో చెప్పి వెళ్లాడు. బుజ్జాయి, వాడి స్నేహితుడు కలిసి ఆటూ ఇటూ చాలా నేపు తిరిగి తిరిగి ఎవరింటికి వారు వెళ్లాడు.

బుజ్జాయి, వాళ్ళ అమ్మ కలిసి పొరు గింటికి వెళ్ళు చుండగా దారిలో బుజ్జాయి స్నేహితుడు కనబడి “మేష్టారు బుజ్జాయిని ముక్కు మీద కొట్టాడట!” అని బుజ్జాయి స్నేహితుడు వాళ్ళ అమ్మతో చెప్పాడు.

“అమ్మా! అమ్మా! వట్టి అబద్ధారే? నేను బటానీలు కొనుక్కొని వాడికి పెట్టి లేదని వెధవ అబద్ధాలు!” అన్నాడు బుజ్జాయి.

అమ్మ, కొడుకు పొరుగింటిలో కాలక్షేపం చేసి తిరిగి వచ్చారు.

ఆదివారం నాడు ఏ బాధ లేకుండా బుజ్జాయి ఇంటిలో కూర్చున్నాడు.

సోమవారం మళ్ళీ పెద్దపులిలాగు వచ్చింది. బుజ్జాయి ప్రొద్దున్న ఫలహారం చేశాడు. తొమ్మిదింటికి పుట్టకొక్కు లాగు భోంచేశాడు.

“అమ్మా! అమ్మా! నాకు జ్వరం వచ్చిందే!” అన్నాడు బుజ్జాయి.

“నీ మొహం నోరు ముయ్యి!” అంది తల్లి.

“లేదే!” అన్నాడు.

తల్లి తండ్రితో చెప్పింది.

“వాడి మొహం!” అన్నారు తండ్రి.

“ఎంచేతో బడికి వెళ్ళడానికి వెనక్కి తీస్తున్నాడు” అంది తల్లి రహస్యంగా.

“వాడే వెళతాడు” అన్నాడు తండ్రి.

“పోనీ వెళతా లేవే!” అన్నాడు బుజ్జాయి మహా వీరుడిలాగు.

తల్లి బుజ్జాయితో “నాన్న బడికి వచ్చి చూస్తాడు!” అంది.

“ఓహో!” అనుకొని బుజ్జాయి తిన్నగా బడికి బయలుదేరాడు. దారిలో పెత్తనాలు గిత్తనాలు లేవు. బడికి వెళ్ళి క్లాసులో కూర్చున్నాడు.

తల్లి ప్రోద్బలం మీద తండ్రి కూడా బడికి వెళ్ళాడు. అతణ్ణి చూసి బుజ్జాయి వీధిలోకి పారిపోవా అనుకొన్నాడు. కాని పంతులు వెళ్ళనిచ్చాడు కాదు.

తండ్రి ఉపాధ్యాయునితో “మా బుజ్జాయి బాగా చదువుతున్నాడా?” అని అడిగాడు.

“మీ కుర్రవాడు మొదటి వారమంతా బడికి రాందే! సుస్తీ చేసిందేమో, అంచేత రాలేదు అనుకొన్నాను” అన్నాడు ఉపాధ్యాయుడు.

తండ్రి ఆశ్చర్యపోయాడు.

“నా మాట అబద్ధ మయితే హాజరు పట్టీ చూడండి!” అంటూ ఉపాధ్యాయుడు హాజరు పట్టీ తెచ్చి చూపించాడు.

తండ్రి ఆశ్చర్య పోతూ “రోజూ ఇంటిదగ్గర పెందరాడే భోంచేసి వెళుతున్నాడు మరి!” అన్నాడు.

మేష్టారు ఆశ్చర్యపోయాడు. “ఎక్కడికి పోతున్నాడో బడి దొంగ!” అంటూ బుజ్జాయిని హెడ్ మాస్టర్ దగ్గరకు ఈడ్చుకు వెళ్లాడు సంగతి చెప్పాడు.

హెడ్ మాస్టరు బుజ్జాయిని నడుం వంచి వీపుమీద రెండు చదువులు చరిచాడు.

తండ్రి “ఆ శిక్ష చాలరెండి!” అన్నాడు.

బుజ్జాయి కళ్ళ నీళ్లు తుడుచుకొంటూ క్లాసు రోనికి వెళ్లాడు.

తండ్రి ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు.

సాయంత్రం బుజ్జాయి అయిదు గంటలకి గాని ఇంటికి రాలేదు. తల్లి ఆరాట పడింది.

తండ్రి ఆఫీసు నుంచి వచ్చి ఇల్లాలితో జరిగిన కథంతా చెప్పాడు.

“ఏమో పాడు వెధవ! మరీ దొంగయి పోతున్నాడు” అంది.

ఆట లాడుకొని బుజ్జాయి వచ్చి భోజనానికి కూర్చున్నాడు.

తండ్రి “కిందటివారం ఎంచేత బడికి వెళ్ళలేదురా?” అని అడిగాడు.

“మా మేష్టారు కొట్టారు”

“ఎక్కడ?”

“ముక్కుమీద!”

బుజ్జాయిని అనువ్రతికి తీసుకు వెళ్ళి వైద్యం చేయించిన సంగతి తండ్రికి జ్ఞాపకం వచ్చింది. కాని కారణం మాట్టుకు అప్పుడు తెలియలేదు.

దారిలో కుర్రాడు ఎదురయి చెప్పిన సంగతి తల్లి అప్పుడు బయట పెట్టింది.

బుజ్జాయి బడి దొంగేనా?

మంచి విద్య

పిల్లల అనుప్రతికి తల్లులు తమ తమ పిల్లలను చికిత్స కోసం తీసుకు వస్తున్నారు. సావిత్రిలో మేజాల్ల దగ్గర కుర్చీలో కూర్చున్న డాక్టరు తల్లులను సంగతుడిగి తెలుసుకొని, చీట్లు రాసి ఇస్తున్నాడు. ఆ చీట్లని పట్టుకొని తల్లులూ, పిల్లలూ డ్రస్సింగ్ రూములోకి వెళుతున్నారు. ఆ రూములో నర్సమ్మ ఉంది.

శివుడి తల్లి శివుణ్ణి డ్రస్సింగ్ రూములోకి తీసుకు వెళ్ళింది. శివుడు ఏదేళ్ళ వాడు. ఏదో కొంప మునిగిపోతుందని భయపడి, నర్సమ్మని చూసి ఏడుస్తున్నాడు.

“ఎందుకు నాయనా ! ఏడుస్తావు ? అనుప్రతిలో నొప్పి నెమ్మ దయిపోతుంది, బాగవుతుంది” అంది నర్సమ్మ చెయ్యి అడిస్తూ. ఆమె చీటీ తీసుకొని, తల్లితో “ఎందుకమ్మా ! అబ్బాయికి దెబ్బ తగిలింది, పాపం!” అని అడిగింది.

“అడుగు మీంచి కిందికి దూకుతూ పడ్డాడమ్మా! కాలికి దెబ్బ తగిలి రక్తం కారింది పాపం!” అంది తల్లి విచారంతో.

శివుడు ఏడుస్తున్నాడు. ఎవ్వరినీ కాలు ముట్టుకోనియ్యడం లేదు. చెయ్యి దగ్గరకు తెచ్చేటప్పటికి గోల చేస్తున్నాడు.

“మందు వేయించుకొనేటప్పుడు నవ్వాలి అబ్బాయి!” అంది నర్సమ్మ నవ్వుతూ.

వాడి ఏడుపు ఎప్పటిలాగే ఉంది. బలవంతాన కాలు పట్టుకోవలసి వచ్చింది. రోషన్ నీళ్లతో దెబ్బని కడుగుతూంది నర్సమ్మ. శివుడు కప్పు ఎగిరిపోయేటట్లా గోల పెడుతున్నాడు.

“అబ్బేబ్బే! మంచి పిల్లలు ఏడుస్తారా ఎక్కడైనా!” అంది నర్సమ్మ.

శివుడు వినిపించు కోకుండా వాడి ధోరణిలోనే వాడు ఉన్నాడు.

కట్టు కట్టడ మయింది. శివుడు మాత్రం ఏడుపు మానలేదు.

“అబ్బే! మంచి పిల్లకాయలు అలాగు చేస్తారా?” అంది నర్సమ్మ.

తల్లి శివుడి కళ్లు తుడిచింది. వాడిని ఎత్తుకొని ఆవతలికి తీసికొని వెళ్ళి పోయింది.

కర్వాత నారాయణ్ణి తల్లి నారాయణ్ణి రోపలికి తీసుకొని వచ్చింది. వాడికి ఏదేళ్ళు ఉంటాయి.

“అబ్బాయికి ఏమిటమ్మా బాధ?” అంటూ నర్సమ్మ చీటి చూసింది.

“రాత్రల్లా దగ్గు. ఒకటే దగ్గమ్మా బిడ్డడికి! ఒక్క ఊణం కంటే మీద కునుకు లేదంటే నమ్మండి! పిల్లవాడు ఒక్క రోజుకే నీరసించి పోయాడమ్మా. పాపం!” అంది తల్లి విచారంతో.

నారాయణ్ణు కూచిరాగం మొదలు పెట్టాడు.

“గొతుక్కు మందు రాస్తే అదే తగ్గిపోతుం దమ్మా!” అంది నర్సమ్మ.

నారాయణుడు రాగం తీస్తున్నాడు.

“ఉలికిన బట్టలు వేసుకో లేదేమీ బిడ్డ?” అంది నర్సమ్మ.

“అసలు ఒంటి మీద చెయ్యి వెయ్యి వియ్యందే!” అంది తల్లి.

“మంచి పిల్లకాయలు శుభ్రమైన బట్టలు వేసుకోవాలి!” అంది నర్సమ్మ.

నారాయణుడు రాగం హెచ్చు చేశాడు.

నర్సమ్మ దూది పుల్లని మందులో ముంచి తెచ్చి నారాయణుడిని చూసి “నోరు తెరువు నాయనా!” అంది.

నారాయణుడి ఏడ్చే నోరు మూత పడింది. పెదిమెలు విగించి వేశాడు.

తల్లి నోరు తెరువమంది కాని వాడు వినిపించుకోలేదు.

“ఒక మారు నోరు తెరువవోయి అబ్బాయి! గొంతుక్కు మందు రాస్తాను. దగ్గు పారిపోతుంది” అంది నర్సమ్మ చిరునవ్వుతో.

నారాయణుడు చొక్కాతో కళ్లు తుడుచుకుంటున్నాడు. ‘ఊ ఊ ఊ’ అని ఏడుస్తున్నాడు. మళ్ళీ మధ్య మధ్య పెదిమెలు మూసి వేస్తున్నాడు.

“అబ్బే! మగపిల్లలు ఏడుస్తారా ఎక్కడైనా? ఏడిస్తే అడ పిల్లలు అనరూ!” అంది నర్సమ్మ.

“నోరు తెరవరా నాయనా! ఒక్క మాట నోరు తెరువు బాబూ!” అని తల్లి బతిమాలింది. ఏడవడం కోసం నోరు విప్పాడు నారాయణుడు.

“అలాగే ఉడనియ్యమ్మా! నోరు మూనెయ్యకు!” అని తల్లి తలపట్టుకొంది. నర్సమ్మ గడ్డం పట్టుకొంది. బలవంతం మీద వాడి గొంతుక్కు మందు రాశారు. నారాయణుడు ఊరికే ఏడుస్తున్నాడు.

“నొప్పి లేదని ఏడుస్తున్నాడా బిడ్డ!” అంది నర్సమ్మ వెటకారంగా.

నారాయణుడు హాజీకట్టుతో కళ్లు తుడుచుకొన్నాడు. ఏడుపు రాత పోయినా కోరి తెచ్చుకొంటున్నాడు. తల్లి వాణ్ణి ఎత్తుకొని తీసుకు పోయింది. తర్వాత సుబ్బడిని తల్లి తీసుకు వచ్చింది. వాడికి ఎనిమిది రేళ్లు ఉంటాయి.

నర్సమ్మ చీటీ చూస్తూ “అబ్బాయికి ఏమిటమ్మా?” అంది. “జ్వరం కాస్తూందమ్మా పాపం!” అంది తల్లి విచారంతో. “తల దువ్వు కో రేదేమి బిడ్డ!” అని అడిగింది నర్సమ్మ. “డువ్వునియ్య లేదమ్మా! జ్వర మని ఒకటే చిరాకు పడుతున్నాడు బిడ్డ పాపం!” అంది తల్లి విచారంతో. “బిడ్డ కుత్రంగా ఉండాలి. సంతోషంగా ఉండాలి” అంది నర్సమ్మ.

సుబ్బడు కూని రాగం ప్రారంభించాడు.

“మందు చక్కగా నవ్వుతూ తాగుతాడు. కాదూ అబ్బాయి!” అంది నర్సమ్మ.

సుబ్బడు రాగం హెచ్చు చేశాడు.

నర్సమ్మ బొన్న గ్లాసుతో మందు తెచ్చి “అబ్బాయి! మందు కొంచెం ఇవ్వ మంటే కొంచెమే ఇస్తాను” అంది.

సుబ్బడు బావుడు మన్నాడు.

“అబ్బేబ్బే! చదువు వచ్చిన పిల్ల కాదులు ఏడుస్తారా ఎక్కడైనా?” అంది నర్సమ్మ.

“నోరు పట్టు నాయనా!” అంది తల్లి.

ముద్దు ముద్దుగా ఏడుస్తున్నాడు సుబ్బడు.

“ఉట్టినే తమాషాకి ఏడుస్తున్నాడు” అంది నర్సమ్మ.

“కొంచెం నోరు తెరవరా నాయనా!” అంది తల్లి.

వాడు నోరు తెరువలేదు. తల్లి, నర్సమ్మ బలవంతం చేయగా నోరు తెరిచాడు. నర్సమ్మ మందు నోటిలో పొయ్యగా, ఉమ్మడానికి సిద్ధపడ్డాడు.

కాని నర్సమ్మ “తప్పు ! తప్పు” అని గట్టిగా అంది.

బ్రహ్మాండం మీద మందు తాగడు.

సుబ్బుడు ఏడుస్తూండగా తల్లి ఎత్తుకొని తీసుకుపోయింది. సీత తన కూతు రై న వీరమ్మని తీసికొని వచ్చింది. వీరమ్మకి అయిదేళ్లు ఉంటాయి. ఆ పిల్ల చక్కగా జడ వేసుకొంది. బొట్టు పెట్టుకొంది. శుభ్రంగా ఉతికిన గుడ్డలు తట్టుకొంది. జాకెట్టుకి మూడు రంగుల కాగితపు జాతీయ జండా గుచ్చింది. చక చక వచ్చి నరసమ్మను చూచి చిరునవ్వుతో నమస్కారం చేసింది. మళ్ళీ నవ్వుతూ నర్సమ్మ చేతులెత్తింది.

“బిడ్డ కానా శుభ్రంగా ఉందమ్మా! అట్లా ఉండాలి బిడ్డంటే!” అంది నర్సమ్మ.

“అమ్మాయికి ఏమిటమ్మా?” అని తల్లిని ప్రశ్నిస్తూ చీటి చూసింది.

“అటలో కాలికి దెబ్బ తగిలించుకొందమ్మా పిల్ల! రాత్రల్లా జ్వరం కాసింది పాపం!” అంది సీత విచారిస్తూ.

“పాపం! మంచి మందు ఇస్తాను బిడ్డకి” అంది నర్సమ్మ.

వీరమ్మ చిరునవ్వు నవ్వింది.

“అలాగు సంతోషంగా ఉండాలి. బిడ్డ లంటే నవ్వుతూ ఉండాలి!” అని నర్సమ్మ బొన్న గ్లాసుతో మందు తెచ్చింది. ఇంకా ఎవరూ చెప్పకుండానే వీరమ్మ నోరు నట్టింది.

“ఎంత మంచి బిడ్డమ్మా!” అంటూ నర్సమ్మ మందు పోసి “చెడ్డ పిల్లకాయలు మందు త్రాగడానికి ఏమి హంగామా చేస్తారు! ఏమి తథ!” అంది.

వీరమ్మ చేదు మందు తాగి వేసి చిరునవ్వు నవ్వింది.

“కాలికి మంచి మందు వేస్తాను అమ్మాయికి. రేపే మళ్ళీ చక్కగా ఆడుకోవాలి! గంటలు వెయ్యాలి!” అంటూ నర్సమ్మ రోషన్ నిళ్లు తెచ్చి వీరమ్మ కాలు మీద దెబ్బ కడిగింది.

ఎంత బాధ పెడుతున్నా వీరమ్మ ఓర్చుకుంది.

‘భేష్ ! భేష్ ! పేరుకి తగిన బిడ్డమ్మా !’ అంటూ నర్సమ్మ వీరమ్మ బుగ్గలు పుణికింది.

వీరమ్మ చిరునవ్వు నవ్వింది.

“బిడ్డలు ఇట్లాగు దైర్యంగా ఉండాలి. సంతోషంగా ఉండాలి. నవ్వుతూ ఉండాలి. శానా మంచి బిడ్డమ్మా !” అంది నర్సమ్మ.

వెళ్ళి పోయేముందు వీరమ్మ నర్సమ్మకి నమస్కారం చేసింది. నర్సమ్మ నవ్వుతూ మళ్ళీ నమస్కారం చేసింది.

తల్లి చెయ్యి సాయమియ్యగా వీరమ్మ తీవిగా నడుస్తూ వెళ్ళింది.

విద్యా పరీక్ష

ఒక ఊరిలో ఒక గురువు ఉన్నాడు. అతనికి ఇద్దరు శిష్యులు.

ఆ ఇద్దరు శిష్యులకూ చదువు మీద ఉండే దీక్షను గురువు పరీక్ష చేయ దలచుకొన్నాడు.

భార్యను పిలిచి “ఏమేవో ఇవాళ పులుసులో ఉప్పు వేయకు!” అని చెప్పాడు.

ఆమె ‘అదెందు కండీ!’ అంది.

“నేను చెప్పుతానుగా. అడ్డు ప్రశ్న లేందుకు?” అన్నాడు.

‘సరే! అయితే!’ అంది ఆవిడ.

భోజనం వేళయింది. గురువు, శిష్యులు కలిసి భోంచేస్తున్నారు. కొంత వేసయేక ఆమె పులుసు తీసుకు వచ్చి వడ్డించింది.

శిష్యులలో ఒకడు “గురువుగారూ ! పులుసుతో ఉప్పు వెయ్యడం మరిచి పోయారండీ అమ్మగారు !” అన్నాడు.

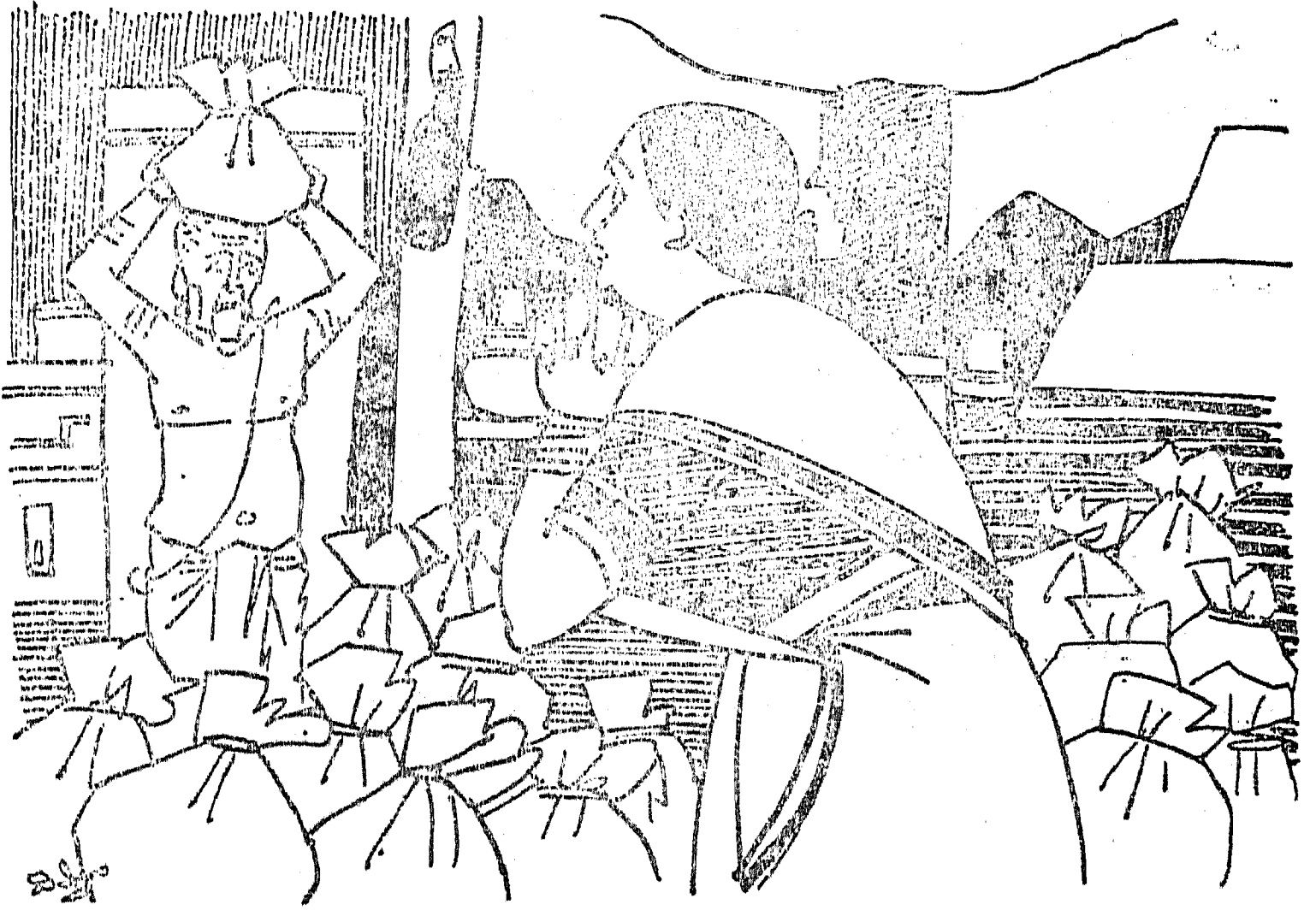
రెండో వాడు రుచి దోలజే లేకుండా తినివేస్తున్నాడు.

భోజనాలయ్యాయి. శిష్యులు వీధిలో కూర్చున్నారు.

గురువు తన భార్యతో “రుచి దోలజే లేకుండా భోంచేసిన వాడికి చదువు మీద దీక్ష ఉందనీ, అది లేని వాడికి చదువు మీద దృష్టి లేదనీ తెలుసుకో !” అన్నాడు.

‘అదా దానిలో రహస్యం !’ అనుకుంది ఇల్లాలు.

అ డ్ యం

ఒక ఊళ్ళో ఒక బీద బ్రాహ్మణుడు ఉన్నాడు. అతను ధనం సంపాదించా అని అడవులలో ఘోర శవస్సు చేశాడు. పార్వతీ పరిమేశ్వరులు ప్రత్యక్షమై “నీ శ్రమి కావాలో కోరుకో!” అన్నాడు. అప్పుడు బ్రాహ్మణుడు “నేను కావాలన్నది అడయమై పోవాలి!” అన్నాడు. పార్వతీ పరిమేశ్వరులు ‘ఇచ్చాము పో’ మ్మన్నాడు.

బ్రాహ్మణుడు ఇంటికి వస్తూ పొలం గట్ల మీద ఉన్న కాపులను యాచించి, శేరున్నర వడ్లు తెచ్చుకొని ఇంటికి వచ్చాడు. నెత్తిమీద మూట తీసి పెళ్లానికి అందించాడు. మరొక మూట నెత్తిమీద ఉంచి, దానిని తీసి పెళ్ళానికి ఇచ్చాడు. ఇంకొక మూట తలమీద సిద్ధంగా ఉండి, దానిని తీసి ఇల్లారికి ఇచ్చాడు. మరొక మూట సిద్ధమయింది. బ్రాహ్మణుడు మూటలు తీస్తూనే ఉన్నాడు. మళ్ళీ మూటలు సిద్ధ మవుతూనే ఉన్నాయి. ఈలాగు మూటలు అడయ మయాయి. అఖిరికి అతను విసిగి పోయి

భార్యతో “ఏమేవ్ ! ఆకలికి నిలువ లేకుండా ఉన్నాను. రెండు కుడుములైనా తెచ్చి నోటిలో పెట్టు” అన్నాడు.

భార్య కుడుములు తెచ్చి నోటిలో పెట్టింది.

బ్రాహ్మణుడు కుడుములను మింగగా, మరొక కుడుము నోటిలో సిద్ధ మయింది. దానిని మింగాడు. ఇంకొకటి తయారయింది.

మింగుతూన్న కొద్దీ సిద్ధమవుతూనే ఉన్నాయి. నోరు మూత పడడం లేదు. చితికే దారి తోచలేదు.

“ఓ నా తలిదండ్రులారా ! పార్వతీ పరమేశ్వరులారా ! నన్ను రక్షించండి. నాకు అక్షయం వద్దు, గిక్షయం వద్దు!” అనుకున్నాడు.

అంతా మాయ మయిపోయింది.

ఎప్పటి బీద స్థితే సిద్ధ మయింది. కాని అక్షయసిద్ధి వదలి పోయి నందుకు ఆ దంపతులు ఎంతో సంతోషించారు.

పూరిడి పిట్ట

అనగా అనగా ఒక ఊరు. ఆ ఊళ్లో ఒక అమ్మి ఉంది. దాని కొక కూతురు. ఆ అమ్మి ఒక రోజున అడవికి వెళ్ళి ఏడు గంపల విప్ప పువ్వు తెచ్చింది. ఎండలో పోసింది. కూతురిని కాపలా పెట్టింది. తర్వాత ఆ అమ్మి ఏదో పనిమీద ఊరిలోకి వెళ్ళింది. సాయంత్రం అయ్యాక ఇంటికి వచ్చింది. ఎండిన విప్పపు వ్వంతా గంపలోకి ఎత్తింది. అంత పువ్వు ఒక్క గంపకే సరిపోయింది. ఆ అమ్మికి అనుమానం కలిగింది. కూతురితో “ఏమే రాక్షసీ! అరు గంపల విప్ప పువ్వు ఏ మొగుడి కిచ్చేవావే!” అంది.

“అదేమోనే అమ్మా! నేనేమీ ఎరుగను. పువ్వంతా అంతే!” అంది కూతురు.

అమ్మి నమ్మలేదు.

“ఇదిగో ఇవాళ కెందు కని ఉరుకొన్నాను. మళ్ళీ ఈలాగే మరొక మాటు చేశా వంటే చూడు నిన్నేమి చేస్తానో!” అంది కూతురితో.

మరునాటి పొద్దున్న ఆ అమ్మి అడవికి వెళ్ళింది. మళ్ళీ ఏడు గంపల విప్ప పువ్వు తెచ్చింది. ఎండలో పోసింది కూతురిని కావలా పెట్టి “ఈవేళ ఎవరికేనా ఇచ్చేశావంటే చూసుకో!” అంది కూతురు కనురెప్ప వేయకుండా చూస్తూ ఉంది.

సాయంత్రం యథా ప్రకారంగా ఆ అమ్మి ఇంటికి వచ్చింది. విప్ప పువ్వును గంపలలోకి ఎత్తడం మొదలు పెట్టింది. మళ్ళీ ఒక్క గంపెడే అయింది. కూతురివైపు ఉరిమి చూసింది. కోపం పట్టలేక పోయింది. దగ్గర ఉన్న ఒక ఇటుక రాయిని తీసి కూతురిమీద విసరి వేసింది. కెవ్వన కేక వేసి ఆ పిల్ల కిందపడి, కళ్ళు మూసేసింది.

మరునాడు ఆ అమ్మి మళ్ళీ అడవికి వెళ్ళింది. ఏడు గంపల విప్ప పువ్వు తెచ్చింది. ఎండలో పోసింది. తానే కావలా కూర్చుంది. ఎంతో జాగ్రత్తగా కావలా కాస్తూంది. సాయంత్రం అయింది. ఎండిన పువ్వులూ గంపల లోకి ఎత్తుదా మనికొంది. ఎత్తడం మొదలు పెట్టింది. ఒక్క గంపెడే అయింది. ఆ అమ్మి కంగారు పడింది. విశ్చేష్టరా అయింది. మూర్ఛపోయింది. కొంచెం వేపటికి తెలివి వచ్చింది. “అయ్యో! నా కూతురా!” అంటూ కేక వేసింది. దుఃఖం పట్టలేక పోయింది. కింద పడింది. పూరిడి పిట్టగా మారిపోయింది.

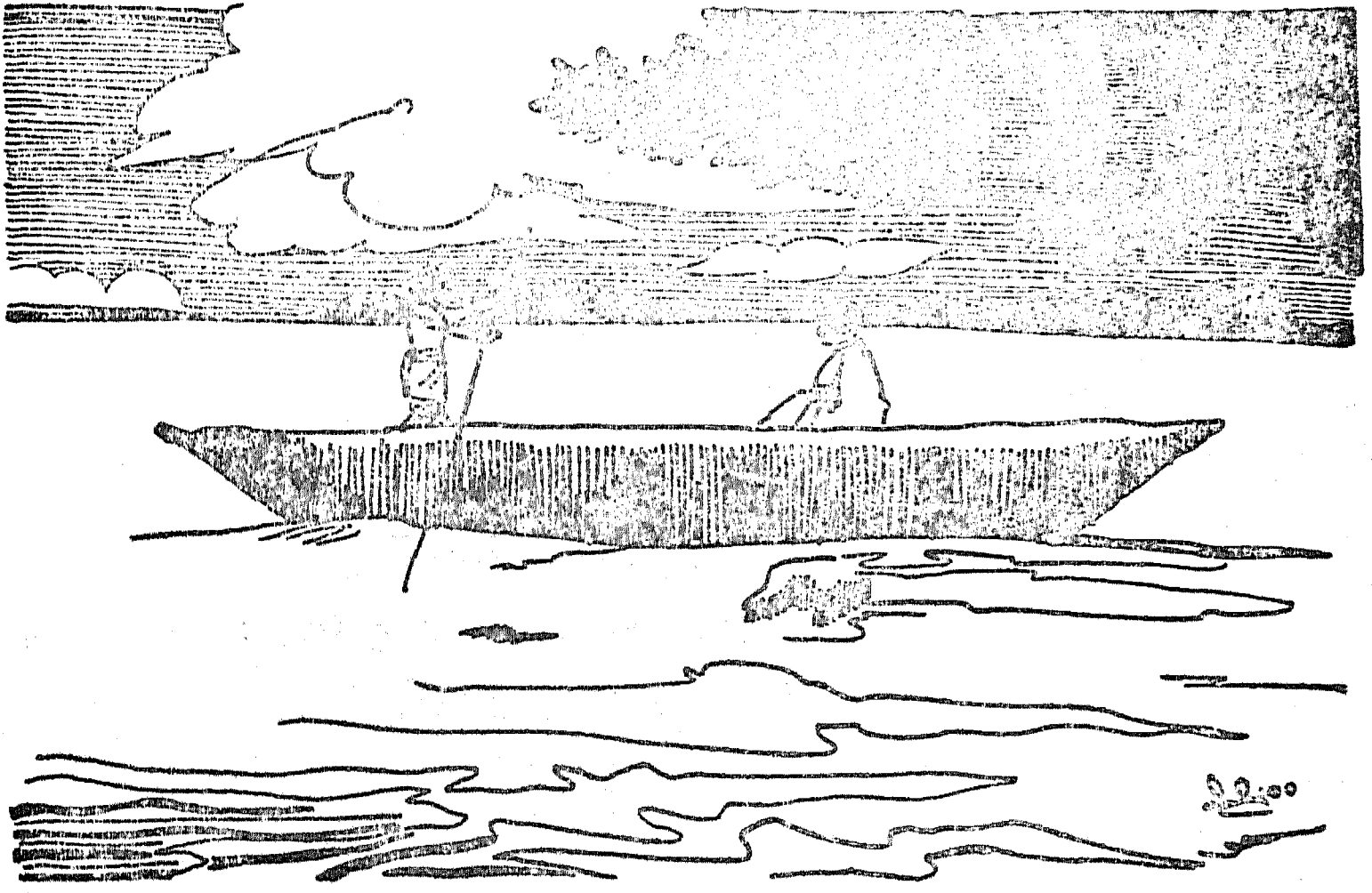
“విప్ప పువ్వు
నా కూతురు
భూకాంతా!”

[భావం: ఓ భూదేవీ! విప్ప పువ్వు కోసం నేను చంపి వేసిన నా కూతురేది?]

అవి పాడుతూ ఎగిరి పోయింది. ఆ పాటే ఇప్పటికీ పూరిడి పిట్టలు పాడుతూంటాయి. కావాలంటే ఎవరైనా విని చూడవచ్చు!

డింగీపై ప్రయాణం

కొత్త పాలెం నుండి డింగీ మీద ఉదయం ఏడున్నర గంటలకు బయలుదేరాము. తెద్దు వేసేనాడు ఒకడు, చుక్కాని కానే వా దొకడు డింగీని నడుపుతున్నారు. దీనిమీద పదిహేను మంది నాకా ఎక్కవచ్చును. డింగీకి శ్రేయేకంగా చుక్కాని ఉండడు. కాబట్టి చుక్కాని కానేవాడే తెద్దును చుక్కాని లాగ నడుతూ అవసర మైనప్పుడు తెద్దుతో నడుపుతున్నాడు. సముద్రపు పోటు ప్రారంభమయి చాలా నేపయింది. మేము పోటుకి వాలుగా పోతున్నాం. చేలలో మురుగు చింకలో కలుస్తూ ఉండడం చేత సర్దు విస్తారంగా ఉంది. చింక ప్రారంభంలో పడునైదు గజాల వెడల్పు ఉంది. వర్షం ఏ దూరం వెళ్ళిన వెంటనే, చింక రెండు పొయి రైంది. పోటు మెడత కాలువను డింగీ వట్టిచాం. అప్పటి కే ఇబ్బందీ కలుగలేదు. కాని గాలి కొంచెం ఎదురుగా ఉంది. పొద్దున్న సూర్యుడు అతి తీక్షణంగానే ఉన్నాడు.

చింక యొక్క వంకరలు చెప్పలేను. పాము మెలికలవలె ఉన్నాయి. ఎండు టాకులు కొట్టుకొని వస్తున్నాయి.

రెండు గట్లమీద రక రకాల చెట్లున్నాయి. అంతా చిట్టడివి. చెట్లు 15 గజాల కంటే ఎత్తుగా లేవు. ఇదంతా పల్లపు అడవి. ఎలా అంటే పోటు సమయంలో నీరు పొడవడం చేత ఈ అడవి పెరుగుతుంది. ఇక్కడ కనబడే చెట్లన్నిటిలో పొన్న చెట్లు చక్కగా ఉన్నాయి. వీటి కొమ్మల నుండి ఊడలు దిగి నీటిలో పాతుకొని పోయి చూడడానికి చాలా చిత్రంగా ఉన్నాయి. పొన్న ఆకులతో విస్తళ్లు కుడతారట! రెండు రకాల పొన్నలు ఇక్కడ కనబడుతున్నాయి. దుడ్డిపొన్న, మంచిపొన్న. దుడ్డిపొన్న కాయల కంటే మంచి పొన్నకాయలు బారుగా ఉంటాయి. నల్లమడ, తెల్లమడ, గుగ్గిలము, తండగ వృద్ధి పొందుతున్నాయి. కాళింగి చెట్లు కూడా ఉన్నాయి. కాళింగి ఆకులు తింటే మేకలు చాలా బలముగా ఉంటాయి! తిల్ల చెట్లు కూడా ఉన్నాయి. తిల్లపుల్లతో పండ్లు తోముకొంటే మొగం వస్తుంది. చెట్ల కొమ్మలు నరికి, పాలను చెంబులోకి పట్టి, ఆ పాలతో నాలుగు రెట్లు నీళ్ళు కలిపి, చింకకు అద్దంగా పోస్తారు. అలా పోసిన పాలు పై నుండి కింది వరకు తెరవలె వ్యాపించి ఉంటాయి. ఆ పాలు ఒంటికి తగిలితే పొక్కుతుంది. కాబట్టి చేపలు దూరదూరంగా పోయి, ఎదుట కట్టబడిన వలలలో చిక్కుకొంటాయి. చేపలను ఆ రీతిగా కూడ పట్టు కొంటారు. తిల్ల పాలు ఒంటికి తగిలినచోట పేడ పూస్తే బాధ తగ్గుతుంది. చేతులకు అముదం రాచుకొని తిల్లపాలను ముట్టుకొన్నా ఫర్వాలేదు. ఏమంటే అముదపు జిడ్డువల్ల పాలు చేతికి అంటుకోవు. అల్పి కంప రెండు గట్లను బలిసి పెరిగి ఉంది. ఇది బయరక్కసి జాతి మొక్కలా ఉంది. దీని పువ్వులు నీలంగా ఉంటాయి. రవ్వంత సువాసనగా ఉంటాయి. కాలువ దరులను ఆవురు గడ్డి పెరిగి ఉంది. ఇది సుమారు రెండు గజాల ఎత్తుంటుంది. దీనిని ఇండ్లకు కప్పుగా వాడుతారు, తక్కిన వానివలె గాక, ఈ గడ్డికి చెదలు పట్టవని అంటారు.

అక్కడక్కడ చెట్లను గిజిగాడిగూళ్లు వేలాడు తున్నాయి. కొన్ని చోట్ల అప్పుడే ప్రారంభమయిన గూళ్లు, మరి కొన్ని చోట్ల సగం తయారయిన గూళ్లు కూడ కనపడుతూ, వినోదంగా ఉన్నాయి. జిరవడి అనే ఒక

నీటిపిట్ట, అక్కడక్కడ నీటి కాకులు కూడ కనబడుతున్నాయి. మామూలు కంటే గోరింకల హడావుడి జాస్తిగా ఉంది. అక్కడక్కడ చెట్లపై ఎలుకలు పుల్లలతో గూడు కట్టుకొన్నాయి.

ఒక ఎలుక పుల్లను నోటకరచుకొని, నీటిలో ఈదుతూ వచ్చి, చెట్టెక్కడం నేను చూశాను. వర్షాకాలంలో నేల అంతా నీటి మయం కాగా ఎలుకలు ఈ గూళ్లలో కాపురం చేస్తాయి.

చెట్లమీదఅటవీ తేనెపట్లు ఉన్నాయి. మేమ చేపలెగురుతున్నాయి. సర్వసాధారణముగా నీ చింకలపై పోవునపుడు నుసుముల బాధ ఎక్కువగా ఉంటుంది గాని, ఎడ వల్లనో మరి ఏ కారణమువల్లనో ఇప్పుడా బాధలేదు.

చింకలో నీరు సాధారణంగా చాలా ఉప్పుగా ఉంటుంది గాని, ఇప్పుడు చేల లోని మురుగు కూడ వచ్చి కలుస్తూ ఉండడం చేత, నీటిరంగు ఎర్రగా మారింది. రుచికి చప్పగా ఉంది.

చింక పోను పోను వెడల్పు తక్కువగాను, మెరకగాను ఉంది. ఇక్కడ మరల రెండు పాయలైంది. కాలువ వెడల్పు అయిదు గజాలు మాత్రమే !

తెడ్డు వేయటానికి వీలు లేకుండా ఉంది. గట్ల మీది కొమ్మలు తగులు కొంటున్నాయి. అడుగు నుండి బురద పైకి వస్తున్నది. కాబట్టి డింగీ నడుపువారు ఇద్దరును కోలలతోనే గడలవలె గెంట సాగారు. పడవ ఈ ఒడ్డుకు, ఆ ఒడ్డుకు పోగా, అల్పి కంప గుచ్చుకొని బాధిస్తున్నది. పైగా నీటి వడి ఎక్కువైంది.

కాబట్టి డింగీని నడిపించడం మరింత శ్రమ అయింది.

ఆడవి పొడవునా ఆవులు కనబడుతున్నాయి. ఇక్కడ ఆవులు ఎంతనేపూ చెట్ల ఆకులు తిని జీవిస్తాయి. ఇవి ఎండు గడ్డి ఎరుగ వన్నా తప్పు లేదు. నాగజెముడును, తాటి ఆకులను కూడ మధ్యమధ్యనములుతూ ఉంటాయి.

పుల్లరి కట్టినప్పుటికి అడవిలోకి మేకలను రావీలుదు. ఏ మేక అయినా ప్రవేశిస్తే బావిలోనుండిన బల్బానా నాని అవేదు కంటే అధికంగా ఉంటుందట !

మేకలను అడవిలో మేయ నిస్తే, అడవికి చాలా నష్టం కలుగుతుంది. అడవి ఇలాకా వారు న.వత్సరానికి బ్రెంకు అర్థ టాపాయి, అవుకు పావులా, గొర్రెకు బేడ చొప్పున పుల్లరి వసూలు చేస్తారు. ఈ అడవిలో క్రూర వృథాలు లేవు, నిక్కయ, కుందేళ్లు మాత్రం కనిపిస్తాయి.

అడవి ఇలాకా వారు ఈ అడవిని భాగాలులు చేసి, వేలం వేస్తారు.

వేలం పాడినవారు అడవిని కొట్టుకుంటారు. అలా కొట్టేటప్పుడు ఎకరానికి పది మడ చెట్ల చొప్పున కొట్టకుండా విడవాలి. చెట్ల స్పింటిని కొడితే అడవి హుత్తిగా నాశనమవుతుంది తనా ! కుంకుళ్ళను అనలే కొట్టకూడదు.

అనేకమంది దొంగతనంగా అడవిలో ప్రవేశించి, కత్తెలు కొట్టి పట్టుకొని పోతారు. అలాంటి వారిని అడవి ఇలాకాకు నుబంధించని వారెవరైనా పట్టుకొంటే, వారికి ఐదు రూపాయలు ఎవలమైనా మిస్తారట :

రెండు గంటలు క్రయాజము చేసి తుమ్మల రేవుకు వచ్చాం. పడవ దిగి తుమ్మల గ్రామానికి బయలు దేరాం.

~~~~~